REGIMUL JURIDIC CONSOLIDAT AL SANCŢIUNILOR CONTRAVENŢIONALE: VULNERABILITĂŢI ŞI SOLUŢII DE DREPT PUBLIC

Olesea PANCHIV

CZU: 342.924:342.9(478)(094.4) panchiv.olesea@gmail.com

This research reflects a complex analysis of the legal regime of contraventional sanctions in the Republic of Moldova, outlining the main issues regarding the regulation and application of the contraventional sanctions by the competent state authorities. Therefore, the entire system of contraventional sanctions was subjected to a critical evaluation in terms of its effectiveness in preventing and combating contraventions and other illegalities, detecting the problems and solutions of public law.

Din cele mai vechi timpuri, apărarea valorilor sociale împotriva faptelor prejudiciabile a reprezentat o preocupare esențială a societății. După apariția statului, ocrotirea valorilor sociale a devenit o funcție prioritară a acestuia, realizată prin sancționarea unor norme juridice cu caracter general, impersonal și obligatoriu. Încălcarea acestor norme imperative antrenează mecanismul constrângerii statale, care atrage consecințe defavorabile pentru făptuitorul care a comis o abatere de la preceptele legii și se materializează în aplicarea unei sancțiuni, în funcție de gradul de pericol social al faptei comise și gravitatea urmărilor prejudiciabile.

Creșterea continuă și alarmantă a numărului de contravenții comise, de la an la an, pe teritoriul Republicii Moldova (2022 – 685,2 mii de contravenții, cu 55,9 mii mai multe comparativ cu anul 2021 [1]), constituie principala premisă care a impulsionat elaborarea prezentei lucrări, ce reprezintă un studiu complex al sancțiunilor contravenționale, ca mecanism de reacție a statului la comiterea contravențiilor, drept fiind cele mai frecvente și „populare” forme de ilicit. Analiza teoretico-aplicativă a sistemului de sancțiuni contravenționale aplicabile în Republica Moldova a urmărit drept finalitate detectarea vulnerabilităților de reglementare și a problemelor de aplicare a sancțiunilor contravenționale de către autoritățile competente ale statului, însoțite de înaintarea unor soluții pertinente de drept public, care ar contribui la diminuarea nivelului contravenționalității. Or, evoluția vertiginoasă a contravenționalității în Republica Moldova impune drept fiind necesară focalizarea atenției autorităților statale spre prevenirea și combaterea acestui fenomen, pentru a interveni asupra conduitei și conștiinței persoanelor susceptibile să încalce prescripțiile legii la o etapă timpurie, obstrucționând avansarea acestora spre câmpul ilicitului penal și transformarea în potențiali infractori.

Analizând ansamblul definițiilor propuse de către exponenții doctrinei de specialitate (S. Furdui [1, p. 45-46], V. Guțuleac [2, p. 145], O. Pantea, A. Antoci [3, p.

61-62], M. M. Pivniceru, P. Susanu, D. Tudurache [4, p. 73], V. Mocanu [5, p. 127], I. Spînu, O. Spînu [6, p. 16], etc.), conchidem că, majoritatea autorilor îşi fundamentează viziunile pe aceleaşi valenţe ale dreptului contravenţional, elucidând aproximativ acelaşi scop, funcţii şi trăsături caracteristice ale sancţiunii contravenţionale. Raportând opiniile doctrinarilor la definiţia propusă de legiutor în art. 32 alin. (1) Cod contravenţional [7], coagulăm conceptul sancţiunii contravenţionale, drept fiind acea măsură de constrângere statală şi mijloc de corectare, reeducare şi de schimbare comportamentală, care se aplică de către autorităţile competente ale statului, preponderent pe cale extrajudiciară, conform unei proceduri strict reglementate de lege, celor care au comis fapte contravenţionale, în scopul restabilirii relaţiilor sociale afectate şi prevenirii comiterii de noi contravenţii.

Actualmente, potrivit art. 32 alin. (2) şi (5) Cod contravenţional, sistemul sancţiunilor contravenţionale aplicabile persoanelor fizice şi juridice în Republica Moldova este alcătuit din: avertisment, amendă, privarea de dreptul de a desfăşura o anumită activitate, de dreptul de a deţine anumite funcţii, aplicarea punctelor de penalizare, privarea de dreptul special, suspendarea exercitării dreptului special de a conduce vehicule, munca neremunerată în folosul comunităţii şi arestul contravenţional [7]. În rezultatul unei cercetări minuţioase a reglementărilor legislative în vigoare, coroborate cu statistica aplicării sancţiunilor contravenţionale şi dificultăţile remarcate în activitatea autorităţilor competente să soluţioneze cauzele contravenţionale, identificăm un şir de probleme care determină necesitatea reevaluării sistemului sancţiunilor contravenţionale din Republica Moldova sub aspectul eficacităţii acestora în procesul de prevenire şi combatere a contravenţionalităţii.

Pe cale de consecinţă, în conţinutul tezei de masterat, am înaintat o serie de recomandări şi propuneri de *lege ferenda* în vederea înlăturării vulnerabilităţilor legislative, perfecţionării cadrului normativ-juridic relevant şi îmbunătăţirii mecanismelor de aplicare a legii contravenţionale, care fundamentează valoarea teoretică şi aplicativă a lucrării elaborate. Aşadar, modificarea limitelor generale ale amenzii contravenţionale, renunţarea la consimţământul contravenientului pentru aplicarea sancţiunii sub formă de muncă neremunerată în folosul comunităţii, excluderea arestului contravenţional din lista sancţiunilor contravenţionale reprezintă doar câteva dintre soluţiile pe care le promovăm în conţinutul lucrării, însoţite de argumentele necesare, întemeiate pe o analiză comprehensivă sub aspect teoretic, legislativ, praxiologic şi de drept comparat.

Într-o altă ordine de idei, o atenţie deosebită am acordat unui subiect novator pentru materia dreptului contravenţional, care este abordat lacunar în doctrina de specialitate, şi anume, individualizarea sancţiunilor contravenţionale. Exponentul şcolii penale pozitiviste Raymond Saleilles fundamentează ideea că, stabilirea unei pedepse proporţionale cu fapta comisă nu garantează, în sine, o justiţie de calitate, iar, în esenţă, cheia obţinerii celei mai potrivite şi eficiente sancţiuni ar fi raportarea instanţei (autorităţii competente) la particularităţile fiecărui făptuitor [8, p. 311]. Pe cale de consecinţă, conchidem că, sancţiunea contravenţională aplicată trebuie să fie rezultatul unei operaţiuni complexe de adaptare a acesteia în funcţie de caracterul şi gradul

prejudiciabil al contravenției, de caracteristica persoanei și de circumstanțele atenuante și agravante, prevăzute de legiuitor în calitate de criterii generale de individualizare a sancțiunii contravenționale, care urmează a fi valorificate în mod corespunzător de către autoritățile competente, fiecare dintre ele având un rol determinant asupra finalității actului coercitiv – stabilirea sancțiunii contravenționale, urmărind în egală măsură atât resocializarea făptuitorului, cât și restabilirea ordinii de drept.

În lumina celor expuse, notăm că, sancțiunea contravențională reprezintă o instituție juridică cu valoare edificatoare în prevenirea și combaterea faptelor ce contravin regulilor de conviețuire socială. Îmbinând armonios caracterul represiv și cel educativ, sancțiunea contravențională trebuie să influențeze în mod pozitiv conduita ulterioară a contravenientului, reanimându-i respectul față de imperativele legii, în condițiile în care, potrivit adagiului latin: *„Punitur quia peccatum est et ut ne peccetur”* („Este pedepsit, nu doar pentru că a greșit, dar și pentru a nu mai greși în viitor”).

Referințe:

1. Contravenții constatate în anul 2022. Biroul Național de Statistică. [Accesat 29.09.2023]. În: https://statistica.gov.md/ro/contraventii-constatate-in-anul-2022-9478_60403.html
2. FURDUI S. *Drept contravențional.* Chișinău: Cartier Juridic, 2005, 248 p.
3. GUȚULEAC V. *Tratat de drept contravențional.* Chișinău: Tipografia Centrală, 2009, 320 p.
4. ANTOCI A., PANTEA O. *Drept contravențional. Suport de curs. Ediția a II-a revizuită și adăugită.* Chișinău: CEP USM, 2024, 266 p.
5. PIVNICERU M. M., SUSANU P., TUDURACHE D. *Contravenția.* Iași: Institutul European, 1997, 270 p.
6. MOCANU V. *Sancțiunile contravenționale.* În: Culegerea comunicărilor Conferinței „Realități și perspective ale învățământului juridic național”. Chișinău, 1-2 octombrie 2019, pp. 127-139.
7. SPÎNU I., SPÎNU O. *Particularitățile sancțiunilor contravenționale în cadrul raportului de răspundere contravențională.* În: Materialele Conferinței „Promovarea valorilor sociale în contextul integrării europene”. Chișinău, 4 mai 2018, pp. 16-23.
8. Codul contravențional al Republicii Moldova nr. 218 din 24.10.2008. În: Monitorul Oficial Nr. 3-6, art. 15 din 16.01.2009, republicat în: Monitorul Oficial Nr. 78-84, art. 100 din 17.03.2017.
9. MIHĂILESCU, M.-E. *Sancțiunile contravenționale. Aspecte de drept material în dreptul românesc și comparat.* București: Hamangiu, 2013. 445 p.

Recomandat
***Oleg PANTEA**, dr., conf. univ.*